

FEMINISTYCZNA PERSPEKTYWA W URBANISTYCE

2022
2024

mobility

Architektoniczki badają feministyczną urbanistykę w Hiszpanii!

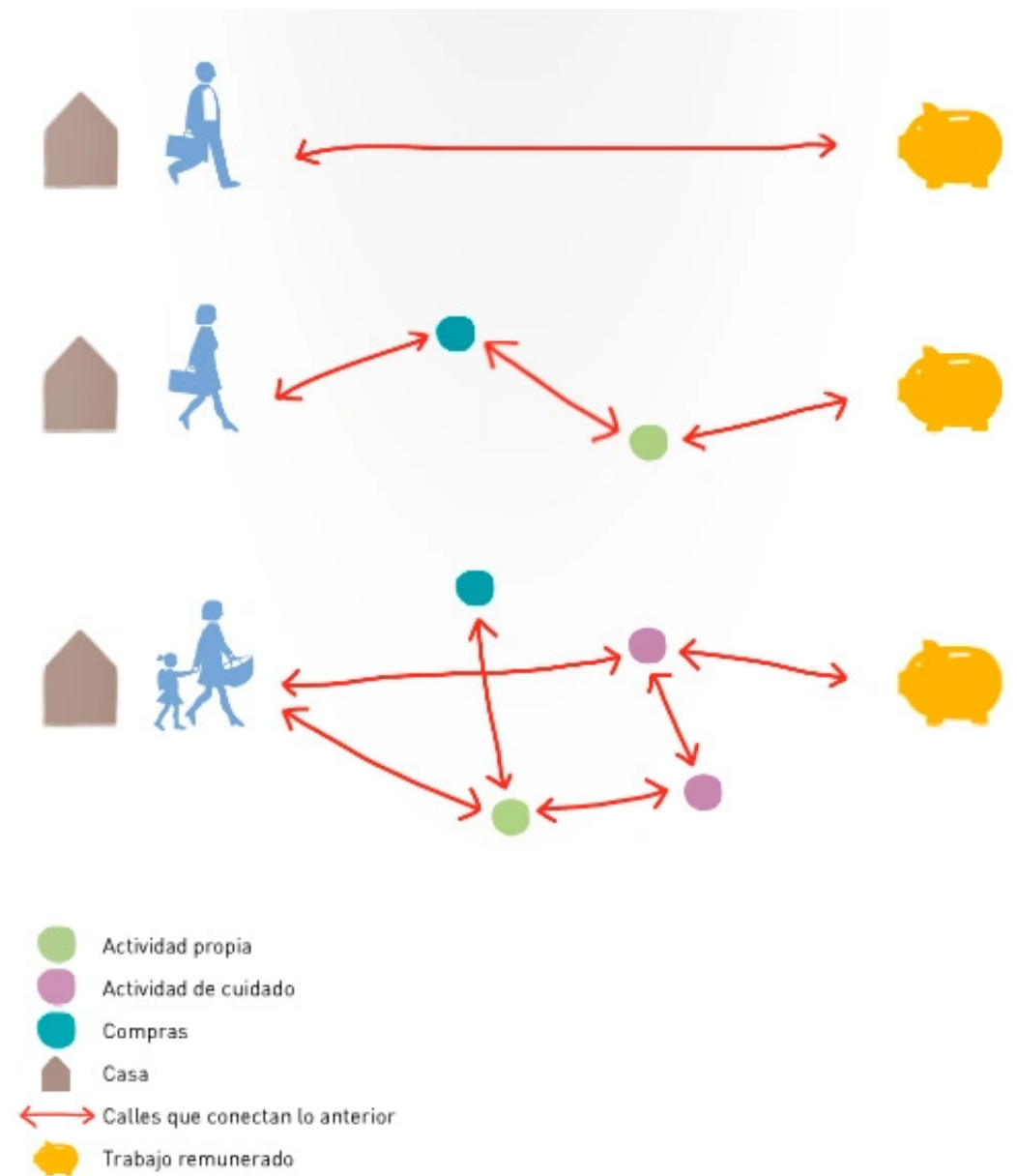
W maju 2023 roku członkinie grupy Architektoniczki (Joanna Aleksandrowicz, Honorata Grzesikowska i Ewelina Jaskulska) wraz z Igą Marią Szczepańską – dyrektorką Fundacji Katarzyny Kozyry – w ramach programu Erasmus+ odwiedziły Katalonię, a konkretnie Barcelonę, by nawiązać współpracę z kolektywami, zajmującymi się tematyką płci w planowaniu przestrzennym miasta. Celem wyjazdu była nie tylko edukacja, lecz także wymiana wiedzy i doświadczeń zawodowych w duchu siostrzeństwa.

Podczas tygodniowego pobytu w stolicy Katalonii Architektoniczki uczestniczyły w autorskich wykładach i warsztatach organizowanych przez Colectivo Punt 6, interdyscyplinarny kolektyw złożony z architektek, socjolożek, urbanistek, specjalizujący się w feministycznej urbanistyce. Zorganizowane działania skupiały się na szeroko pojętej mobilności kobiet w transporcie publicznym oraz problemie utrudnionego dostępu do toalet w mieście zarówno dla kobiet, jak i dla osób transpłciowych. Z przeprowadzonych badań wynika, że kobiety ze względu na swoją anatomię i fizjologię (miesiączka, zachodzenie w ciążę czy częstsze niż u mężczyzn infekcje pęcherza moczowego) naturalnie potrzebują więcej czasu na skorzystanie z toalety. Mimo to są one nadal systemowo dyskryminowane i nie mają równego dostępu do publicznych toalet, co skutkuje ogromnymi kolejkami do damskich łazienek.

Wykłady i warsztaty na temat mobilności dotyczyły m.in. projektowania wyjść z podziemnych stacji, bezpieczeństwa oraz reprezentacji kobiet w autobusach miejskich. Architektoniczki, zainspirowane współpracą z Colectivo Punt 6, stworzyły roll-up o nazwie ONA, obrazujący jak wygląda psychiczne i fizyczne samopoczucie kobiet spacerujących nocą po mieście. Odegrał on ważną rolę podczas Kongresu Kobiet w Polsce. Uczestniczki wydarzenia umieszczały na projekcie naklejki ze swoimi emocjami na częściach ciała, w których kumulują się deklarowane uczucia. Tego typu badania są częścią metodologii projektowania miasta (zarówno urbanistycznego, jak i architektonicznego) zgodnie z zasadami feminizmu, równości płci i interseksyjności.

Zajęcia w terenie polegały na eksploracji miasta z perspektywy feministycznej. Architektoniczki analizowały zmodernizowany ostatnio park, który przeszedł modyfikacje dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności, wspólnoty mieszkaniowej jako potencjalne rozwiązanie problemu niedoboru mieszkań, transformacje w obszarach ulicznych, takie jak przekształcenie tętniących życiem ulic w strefy dla pieszych, wzrost wykorzystania transportu niezmotoryzowanego oraz lokalne ogrody, które niestety uległy zniszczeniu z powodu działalności firm deweloperskich.

Na zakończenie wizyty w Barcelonie Architektoniczki odwiedziły pracownię Equal Saree, gdzie wspólnie dyskutowały o równości w przestrzeniach szkolnych. Tygodniowy pobyt w Katalonii obfitował w niezwykle owocne i wartościowe warsztaty oraz dyskusje, podczas których uczestniczki dochodziły do wniosków, jak przełożyć doświadczenia i wiedzę z życia codziennego na realną transformację. Kluczową kwestią, która przewijała się przez wszystkie dni wyjazdu, był wpływ kształtowania przestrzeni na stan psychofizyczny ludzi oraz ich relacji z otoczeniem, a w konsekwencji na inkluzywność, tolerancję, szacunek i tym samym zdrowie całej społeczności.

**Architektoniczki
w Berlinie - zagadnienia
gender w urbanistyce.**

**Mobilność kolektywu Architektoniczki
w Berlinie koncentrowała się na
inkluzywnym planowaniu urbanistycznym
i studiach nad płcią w architekturze.**

Sierpniowa wizyta grupy Architektoniczki (Honorata Grzesikowska, Ewelina Jaskulska oraz Pameli Bachar z Fundacji Katarzyny Kozyry) w Berlinie upłynęła nie tylko pod znakiem feministycznej urbanistyki, lecz także architektury wspólnej, a może nawet należałoby powiedzieć – **wspólnotowej.**

Architektki rozpoczęły swoją tygodniową wizytę w stolicy Niemiec od spotkań z kolektywem feministycznym fem arc, którego członkinie koncentrują się w swoich działaniach na perspektywie interseksyjnej. Czerpią one także w swoich projektach z własnego zaplecza artystycznego, organizując przy tym jednocześnie performanse czy wystawy. Architektki uczestniczyły pierwszego dnia w zorganizowanych przez kolektyw warsztatach oraz wspólnym zwiedzaniu bloku mieszkaniowego (galeriowca).

Warsztaty poświęcone były między innymi tematowi pozornie pejoratywnej plotki, a dokładnie tak zwanego Gossip Town, czyli zjawiska obrazującego, jak plotka w mieście tworzy nie podziały, lecz wspólnotę. Plotkowanie przywołuje raczej negatywne epitety, zaś „plotkara” jest określeniem pełniącym rolę niesprawiedliwej i niesłusznej etykiety, jaka przyklejana zostaje kobietom, aby zaakcentować ich rzekomą dwulicowość albo, żeby

zbagatelizować ich konwersacje. Kolektyw fem arc stara się odczarować pojęcie plotki, wskazując zarówno na jego historię etymologiczną, jak i funkcję, jaką przez lata pełniło. To właśnie wtedy, kiedy kobiety spotykały się ze sobą i „plotkowały” przy wspólnym haftowaniu, przygotowywaniu posiłków czy opiece nad dziećmi, budowały one autentyczną społeczność i zacieśniały więzy.

Architektoniczki wzięły także udział w warsztatach dotyczących kwestii wyodrębnienia rozmaitych przestrzeni w mieście oraz tego, jak pracować w obszarach tematycznych, takich jak: pamięć (nazwy ulic), reprezentacja i polityka, przestrzeń władzy, mobilność, bezpieczeństwo osobiste. Zadaniom akompaniowała Fem*map, a więc feministyczna mapa Berlina, analizująca całe miasto pod kątem płci, która została opracowana przez TU-Berlin – Uniwersytet Techniczny w Berlinie. Architektoniczki spotkały się również z reprezentantami organizacji Coopdisco,

której nadrzędnym celem jest opracowywanie, planowanie, projektowanie i wdrażanie miejsc, które są użytkowane, potrzebne i chronione jako dobro wspólne. Są to przestrzenie, w które wpisana jest możliwość uczestnictwa wszystkich użytkowników, i które są przystępne cenowo, dostępne oraz trwale zabezpieczone przed prywatyzacją i spekulacją.

Niezwykle ciekawym przystankiem w trakcie berlińskiej podróży okazała się FLINTA, czyli największa w mieście przestrzeń stworzona dla kobiet. Wśród jej pomieszczeń znajdowały się między innymi pokoje warsztatowe dla przedstawicielek zawodów uznawanych powszechnie za stereotypowo miejskie. Niewątpliwie doświadczenia zebrane przez Architektoniczki w obszarze celebrowania różnorodności i stwarzania równościowych, dostępnych dla

Miasta przyszłości, land art i inkluzywna urbanistyka, czyli pobyt Fundacji Katarzyny Kozyry w Cergy!

Fundacja Katarzyny Kozyry odbyła tygodniowy job-shadowing (obserwację pracy) stowarzyszenia Les Ateliers w Cergy pod Paryżem, która od 40 lat zajmuje się analizą urbanistyczną i edukacją w kierunku stworzenia inkluzywnych, zielonych i otwartych miast.

Les Ateliers - International workshops of planning and urban design - jak samo mówi „ma na celu rozwijanie zbiorowego tworzenia pomysłów, które stawiają czoła wyzwaniom i procesom codziennego planowania i projektowania miast poprzez promowanie procesu zbiorowej i multidyscyplinarnej pracy, która tworzy innowacyjne i ilustracyjne propozycje związane z projektowaniem urbanistycznym i rozwojem przestrzennym”.

Les Ateliers edukuje w sposób przyszłościowy, bardzo silnie oparty na kolektywności i interdyscyplinarności. Stowarzyszenie co roku organizuje multidyscyplinarne warsztaty otwarte dla socjologów, urbanistów, architektów, artystów i ludzi zainteresowanych działaniami w przeobrażaniu miast. Les Ateliers nawiązuje z wczesną relacje z zarządcami miast na całym świecie w celu przeprowadzenia warsztatów nakierowanych na zbadanie i spróbowanie przedstawienia możliwości rozwiązania lokalnego problemu, z jakim mierzy się miasto. Zazwyczaj są to działania także na przecięciu wielu obszarów – np. Prowadzenie ogródków miejskich, zarządzanie green waste, przeobrażanie energii. Dodatkowo stowarzyszenie stara się działać lokalnie w swoim otoczeniu, organizując warsztaty w Paryżu i okolicach. Jako organizacja o ponad 40-letniej historii zrzeszająca około 200 członków i członkiń, wielu z nich jest zaangażowanych w współtworzenie metodologii, oferując swoją ekspertyzę, czy udział, jako nauczyciele/wykładowcy/prowadzący w ramach niektórych z warsztatów.

Fundacja Katarzyny Kozyry zyskała wiele cennych pomysłów na niestandardową ofertę edukacyjną, jednocześnie poznając organizację, która jest bardzo otwarta na przyszłą współpracę. Już teraz zaprosiliśmy członkinie kadry Fundacji, które nie wzięły udziału w mobilności, na spotkania z Les Ateliers, na chwilę obecną online, ale przyszłościowo możliwe, że odbędzie się ponowna forma mobilności.

Dodatkowo Les Ateliers, które bardzo ceni sobie lokalną działalność i współpracę zaprosiło nas na spacer wzdłuż projektu Axe Majeur w Cergy, które jest tak zwanym “nowym miastem” w regionie paryskim. Praca zaprojektowana przez Daniego Karavana została po raz pierwszy opracowana w latach 80. i od tego czasu dodawane są kolejne przystanki do wciągającego, medytacyjnego projektu landratu rozciągającego się na ponad 3 km (projekt jeszcze nie został ukończony). Na oprowadzanie kolektyw zaprosił Michel Jaouën urbanistę odpowiedzialnego za realizację pracy oraz planowanie samego Cergy, co było unikatową możliwością wymiany wiedzy eksperckiej.

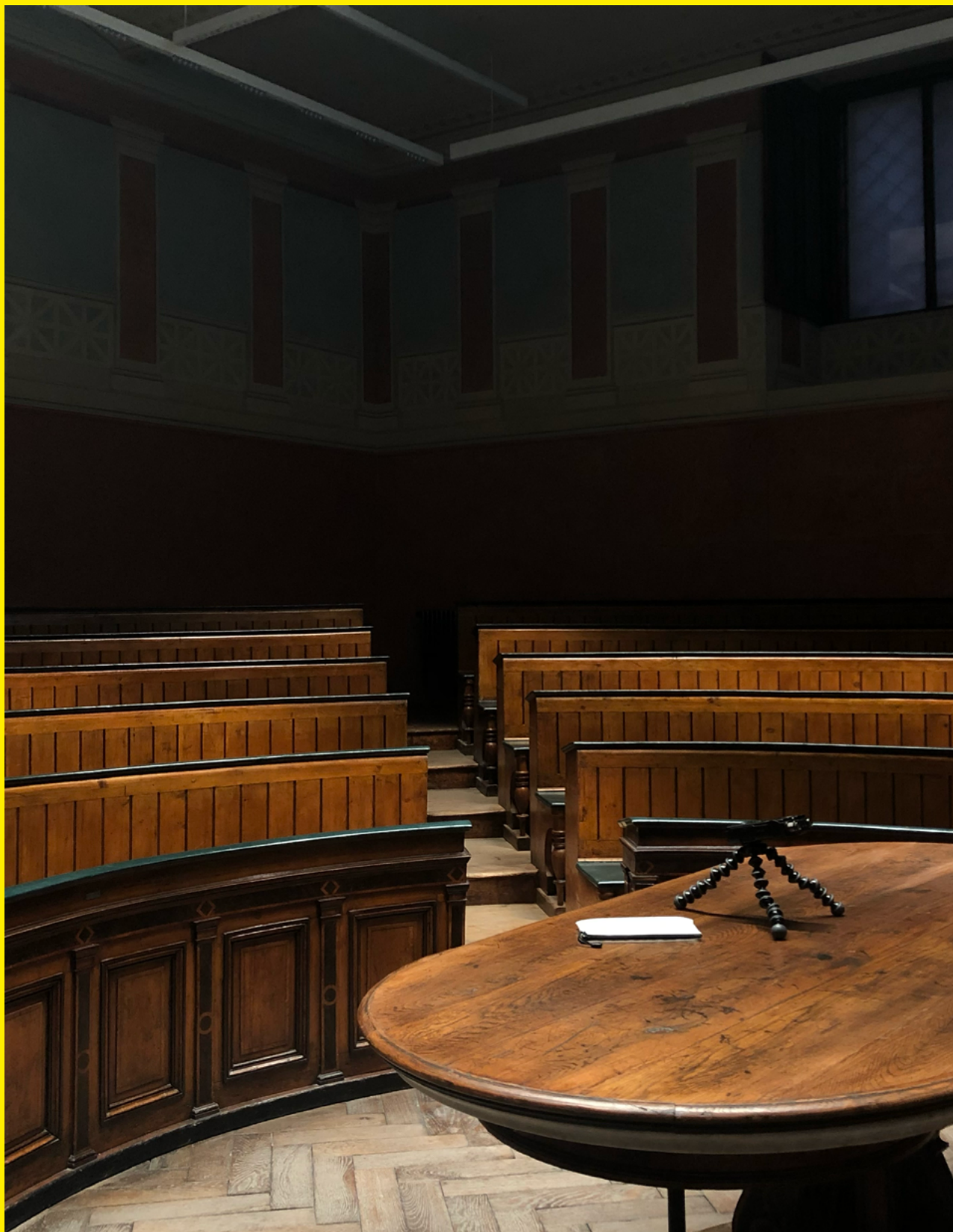

**Szkolenie Fundacji Katarzyny Kozyry
o metodologii feministycznej w
urbanistyce ze stowarzyszeniem
SOAKED.**

WIEDEŃ
**Definicja przestrzeni -
perspektywa feministyczna
w urbanistyce, architekturze i
projektowaniu**

Kolejna mobilność Fundacji Katarzyny Kozyry w ramach projektu miała miejsce w Wiedniu. Organizacja została ciepło ugośczone przez kobiety, które na co dzień zajmują się tematyką feministycznego planowania miast i współtworzą stowarzyszenie SOAKED, odpowiedzialne za niesamowite inicjatywy w tym obszarze. Wśród nich były: Elke Krasny, która pasjonuje się nie tylko architekturą i planowaniem przestrzennym, ale jest także kuratorką, autorką i badaczką teorii kulturowych i urbanistycznych oraz Claudia Lomoschitz, artystka wizualna i performerka, która w swoich pracach bada między innymi wpływ architektury na reprodukcyjność kobiet.

Wizyta w Wiedniu była pełna nowych odkryć. Uczestniczki mobilności wzięły udział w warsztatach oraz kontynuowały praktyki nocnego spacerowania po ulicach miast i obserwacji architektonicznych “ciemnych punktów”, które wzbudzają poczucie zagrożenia. Poza tym ten czas upłynął pod znakiem

studiowania przestrzennego dwóch sąsiedztw – Sonnwendviertel oraz Seestadt Aspern. Oba te miejsca są przykładami zutilizowania architektury i designu we współczesny, ciekawy oraz przemyślany pod względem społecznym sposób. Od wspólnotowych przestrzeni takich jak biblioteka na dachu, otwarta kuchnia, sauna czy pokój relaksu po implementację perspektywy gender w architekturę. Analiza tych dzielnic była niesamowitym punktem wyjazdu, z którego fundacja wyruszyła w stronę sztuki. Jednym z tych elementów była fantastyczna praca Claudii przedstawiona w Kunsthalle Wien. Uczestniczki projektu odwiedziły także Az W Architekturzentrum Wiena and, MAK – Muzeum Sztuki Stosowanej, gdzie mogły pogłębiać architektoniczne inspiracje. Przedstawicielki Fundacji zobaczyły również kolekcje sztuki Verbund AG w Muzeum Współczesnym Albertina, pełnym prac autorstwa kobiet oraz artystów queerowych. W trakcie pobytu uczest-

niczki miały szansę wysłuchać prelekcji na temat urbanistyki inkluzywnej w Polsce, Austrii, Szwecji oraz Dominikanie. Poznały metodologie badawcze innych urbanistek, ale też akademik i badaczek, które łączą urbanistykę z krytyczną literaturą feministyczną w celu poszerzenia wiedzy i dyskursu płciowego o analizę architektury. Case studies umożliwiły za to poznanie eksperckich sposobów analizy przestrzeni w celu poszerzenia wiedzy w immersyjny i partycypacyjny sposób. Wyjazd ten dostarczył Fundacji nowych perspektyw i motywacji do dalszych badań nad urbanistycznym planowaniem z uwzględnieniem perspektywy płci oraz metodologii szerzenia wiedzy dla osób dorosłych.

Sztokholm

Inkluzywne

przestrzenie w mieście

- Architektoniczki

Pięciodniowy pobyt grupy Architektoniczki w Sztokholmie utrzymany był w duchu szeroko pojętej inkluzywności. Architektki odwiedziły Szwecję, aby nie tylko podzielić się zawodowym doświadczeniem, lecz także nawiązać relację z kolektywami i organizacjami zajmującymi się badaniami nad przestrzenią równoprawną w mieście.

Jedną z tych organizacji, firma Sveafastigheter, gdzie pracuje Rebecca Rubin (pełniąca funkcję kierowniczkę ds. zrównoważonego rozwoju społecznego i rozwoju biznesu) zajmuje się przestrzenią przeznaczoną dla dziewcząt. Po wielu sukcesach w Szwecji, jakie odniósł jej program, rozpoczęła współpracę z fundacją z Wielkiej Brytanii oraz z RIBA w kontekście tworzenia przestrzeni dla dziewczynek. Badania podejmowane w tym obszarze dowodzą alarmujących wniosków. Okazuje się, że aż 80% użytkowników parków to chłopcy. Łatwo zatem domyślić się, że nastoletnie dziewczęta są po prostu wykluczane z tych wspólnych przestrzeni. Podczas szkolenia zespół Architektoniczki dowiedział się, jak

definiować potrzeby nastoletnich dziewczynek oraz jak sprawić, aby przestrzeń, którą projektujemy, nie skazywała na ostracyzm tej grupy społecznej, ich potrzeb i aktywności. Podobnie jak poprzednie wyjazdy kolektynu (do Barcelony oraz Berlina), ten również przebiegał w określonym porządku pod względem harmonogramu; najpierw kobiety uczestniczyły w warsztatach/wykładach, a następnie odbywały się zajęcia w terenie, na których uczestniczki zgłębiały gender equality policy w Szwecji. Aspektem, który został szczególnie zaakcentowany były inkluzywne place zabaw, których projektantki zwracają uwagę na odmienne potrzeby dziewczynek oraz chłopców w kontekście zarówno zabawy, jak i poczucia bezpieczeństwa.

Warsztaty odbyły się z organizacją Living Cities and Communities, który poprzez swoją działalność przyczynia się do tworzenia innowacyjnych rozwiązań dla integracyjnych, odpornych i dynamicznych miast, miejsc oraz organizacji. Zespół stworzył między innymi toolbox dla UNESCO – Her City – będącym przewodnikiem

zrównoważonego oraz inkluzywnego planowania i projektowania urbanistycznego. Architektoniczki wzięły udział w wykładzie dotyczącym mobilności kobiet, ich bezpieczeństwa w ośrodkach miejskich oraz dostępu toalet, po czym zwiedzały miastem pod kątem feministycznej urbanistyki.

Wyjazd zakończył się spacerem po dzielnicy, w której mieszka głównie społeczność imigrancka. Przestrzeń ta została jakiś czas temu przekształcona w prospołeczny, inkluzywny sposób, dzięki czemu miejsce stało się przyjazne dla wszystkich jej użytkowników. Sztokholm okazał się więc miastem nie tylko nastawionym na dostępność, lecz także celebrującym i akceptującym różnorodność.

Konferencja „Miasto Feministyczne – perspektywa płci w urbanistyce”

W dniach 6 i 7 lutego 2024 r. w ZODIAK Warszawski Pawilon Architektury odbyła się konferencja „Miasto Feministyczne – perspektywa płci w urbanistyce”. Wydarzenie zostało utworzone dodatkowo w ramach wzbogacenia szkoleń kadry Fundacji Katarzyny Kozyry, których udzieliły specjalistki z zagranicy. Konferencja była istotnym dopełnieniem wiedzy na temat urbanistycznego planowania z perspektywy kobiecej w Polsce i stanowiła ważny punkt nawiązania wspólnoty specjalistek w tym obszarze na skalę międzynarodową.

Pierwszego dnia mieliśmy przywilej gościć ekspertki – Dr Sara Ortiz Escalante z Katalonii, która współtworzy spółdzielnię urbanistyczną Col-lectiu Punt 6 odpowiedzialnej za wdrażanie perspektywy feministycznej w obszary miejskie. Dr Escalante wyjaśniała, jakie działania można podjąć, aby przełożyć wiedzę teoretyczną na temat inkluzywnego planowania przestrzeni miejskiej na praktykę. Opowiadała między innymi o tym, jak wartościowe są rozmowy ze społecznością zamieszkującą dany obszar oraz

ile mogą wnieść wspólne spaceru, na których zwraca się uwagę na odczucia osób narażonych na nieodpowiednio zaplanowane przestrzenie miejskie. To pierwsze kroki do podjęcia dialogu i otworzenia się na planowanie przestrzeni równoprawnej, które Dr Escalante wzięła pod uwagę. Następnie udzieliła wykładu Dr Bahar Sakizlioglu. Socjolożka miejska z Turcji opowiadała o tym, jak projektowanie miast pod kątem inkluzywności grup nieuprzywilejowanych wpływa na poczucie bezpieczeństwa oraz sprzyja tworzeniu wspólnoty i reprodukcji. Usłyszeliśmy również o rosnącym zjawisku gentryfikacji i wartości domu w szerszym ujęciu socjologicznym, czyli o tym, jak przestrzeń czterech ścian może oddziaływać na nasze relacje ze światem zewnętrznym. Przede wszystkim dowiedzieliśmy się o tym, jak miejsce, w którym się wychowujemy, kształtuje nasz światopogląd na temat ról dopisanych do płci. Po wykładach publiczność miała możliwość zadać pytania, w efekcie usłyszeliśmy ciekawe odpowiedzi, które pogłębiły wartość wykładów – przykładowo na

temat elementów patriarchalnej architektury, które dominują w urbanistyce. Na koniec spotkania uczestnicy udali się na spacer po okolicy w celu obserwacji przestrzeni w ujęciu równościowym przeprowadzony przez kolektyw Architektoniczki.

7 lutego można było wziąć udział w praktycznych warsztatach kolektynu Architektoniczki, skupionych wokół analizy samopoczucia uczestników w przestrzeni publicznej. Podczas zajęć można było wymienić się przemyśleniami nad tym, jakie emocje towarzyszą samotnym spacerom po mieście nocą, jak urbanistyka wchodzi w interakcję z człowiekiem i czy miasta odpowiadają potrzebom kobiet. Zespół Architektoniczek wdrożył w warsztaty elementy swojej metodologii badawczej, dzięki czemu uczestnicy mogli poznać sposób, w jaki działaczki rozwijają swoją wiedzę w tym obszarze poprzez mobilności wspierane przez Unię Europejską.

Podziękowania dla:

Les Ateliers

SOAKED

Fem Arc

Collectivo Punt 6

Living Cities

Uczesniczki mobilności:

Iga Maria Szczepanska, Katarzyna Kozyra,
Honorata Grzesikowska, Ewelina Jaskulska,
Joanna Aleksandrowicz, Pamela Bachar

Koordinacja projektu:

Iga Maria Szczepańska

Wsparcie projektu:

Maria Gołębiowska, Filip Lasek,
Patrycja Ignaczak

Projekt publikacji:

Pamela Bachar

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds Edukacji i kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

